

5. Огурцов А.П., Платонов В.В. Образы образования. Западная философия образования. XX век. – СПб.: РХГИ, 2004. – 520 с.

УДК 371.134 : 82

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТВОРІВ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Бутенко Л.В., аспірант

Луганський національний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка

Стаття присвячена актуальним питанням професійно-педагогічної підготовки учителів літератури до інтерпретації художніх творів в загальноосвітній школі.

Ключові слова: вчителі літератури, професійно-педагогічна підготовка, інтерпретація художніх творів, загальноосвітня школа.

Бутенко Л.В. СИСТЕМА ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ К ИНТЕРПРЕТАЦИИ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ / Луганский Национальный педагогический университет им. Т.Г. Шевченко, Украина.

Статья посвящена актуальным вопросам профессионально-педагогической подготовки учителей литературы к интерпретации художественных произведений в общеобразовательной школе.

Ключевые слова: учителя литературы, профессионально-педагогическая подготовка, интерпретация художественных произведений, общеобразовательная школа.

Butenko L.V. THE SYSTEM OF PROFESSIONAL PEDAGOGICAL TEACHER'S PREPARATION FOR FICTION INTERPRETATION / Lugansk National pedagogical university im. T.G. Shevchenko, Ukraine.

The article is devoted to actual questions of professional pedagogical teachers' preparation for fiction interpretation in general school.

Key words: fiction teachers, professional pedagogical preparation, fiction interpretation, general school.

В основу розуміння педагогічно-творчого підходу до інтерпретації художніх творів майбутнім учителем літератури в середній школі покладено усвідомлення рушійної сили розвитку людської думки і невідмінної цінності художніх здобутків. Людина має здійснювати власний розвиток і розвиток суспільно-культурного середовища, свого етнічного осередку. Розвиток – духовний ріст, коли людина не просто приймає знання і цінності, які їй надає соціум, школа, наука, а усвідомлює їх у контексті часу, у контексті даного їй свідомого й інтуїтивного розуміння змісту, цілей і цінностей сучасності. Інтерпретація тут виступає як спосіб гармонізації цінностей сучасного і минулого.

Художня література, яка визнана за своїм змістом і жанровими, стилістичними ознаками надбанням культури народу, складає так звані вічні цінності. Що дає підстави розглядати художній твір як цінність, надбання цілого народу? Звернення до багатьох праць, дало такі результати: по-перше, наявність народної символіки, яка уособлює коло речей і явищ, які вважаються священними, необхідними, обов'язковими в житті і побуті; по-друге, висвітлення проблем розвитку етносу, його збереження, призначення; по-третє, прославляння та опис вчинків національних героїв, учителів народу та висвітлення визначних подій.

Усвідомлення вчителя, його ролі в суспільстві неодмінно пов'язується вченими з його справжністю. На думку дослідників (Н. Миропольська, Т. Барабанова, І. Глазкова та інші), учитель є особистістю та постаттю, яка підказує та наставляє [1-4]. Про роль учителя в розвитку народу та вихованні молодого покоління неодноразово свідчать різні факти з історії українського народу. Просвітницькі центри, осередки освіти завжди збирали джерела знань – книги, тобто вони сприяли доступу знань до широких мас, вони аналізували потреби часу і вирішували, чому навчати молодь, які знання необхідні, вони виступали джерелом передачі знань і цінностей із покоління в покоління, у взаємодії людського простору.

Завдання дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні системи професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів літератури до інтерпретації художніх творів.

На підставі проведеного теоретичного аналізу наукових джерел можемо зазначити, що на процес підготовки до інтерпретації художнього твору вчителя літератури впливає багато чинників: стан розробленості методичного матеріалу з інтерпретації художніх творів у школі, світогляд та відкритість учнів, особистісні якості педагога.

Методична підготовка до інтерпретації мистецтва в школі майбутнім педагогом у стінах університету сьогодні відбувається частково через різні види діяльності, у межах яких загальна теоретична обізнаність досягається вивченням курсів з теорії літератури, надалі забезпеченням умов для отримання досвіду системного аналізу творів і літературних напрямків. Різноманітність змісту, форм і методів спостерігається в курсах підготовки студентів різних профілів: серед тих, кого готують до викладання зарубіжної літератури, іноземної, української. Це свідчить про те, що підхід до процесу інтерпретації може бути різним, існує різний методичний матеріал.

Підготовка учнів – один із факторів, який не в останню чергу впливає на процес інтерпретації вчителем художнього твору. У навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів має вирішуватися питання взаємодії вчителя з учнями різного рівня готовності до продуктивної віддачі на уроці.

Готовність учителя – складова умова його успіху на уроці. Готовність учителя до інтерпретації художніх творів – це усвідомлення себе як творчого кваліфікованого педагога, який хоче, вміє і бажає пробуджувати різні якості в учнів за допомогою інтерпретації художньої літератури.

Психолого-особистісні якості виділяються окремою категорією, адже вони складають неповторну сторону кожного педагога, незалежно від рівня його підготовки, визначаючи його прагнення, стійкість, бажання, здатність бути яскравим і гарним вчителем.

Підготовка учителя – це вплив на стан його готовності до інтерпретації художніх творів. Майбутній учитель має володіти професійними якостями задля здійснення зазначеної діяльності. Ми вважаємо, що для досягнення високого рівня підготовки майбутнього вчителя літератури у наш час у процесі його підготовки доцільно враховувати зміст, порядок, інтенсивність та якість навчально-виховного впливу.

У процесі євроінтеграції освіти, професійне навчання набуває нових якостей, оцінка яких може мати різне забарвлення. Одна із нових якостей освіти полягає в тому, що втрачається така її якість, як системність матеріалу для набуття відповідних знань кожним учасником, студент вільний більш гнучко обирати той науковий рівень і спектр. Таким чином, втрачається системний моніторинг загального світогляду педагога. Тим більш актуально стає праця, спрямована на системне висвітлення того багажу знань і вмінь, якими має бути наділений майбутній учитель літератури для інтерпретації художніх творів у класі.

Система знань і вмінь, необхідних для інтерпретації вчителем літератури художніх творів: знання з літератури, культури, філософії, історії; знання про рушії особистісного розвитку, про потреби людини в художніх явищах, про культурний розвиток нації; знання про світ подій у культурному житті сьогодення, про перспективи і критерії розвитку світової культури, про потреби суспільства у класичному та сучасному мистецтві.

До умов, які забезпечуватимуть отримання необхідних знань і вмінь, належатиме створення системи матеріалу про професійний словник учителя літератури; створення умов для доступу і ознайомлення з вітчизняними та іноземними сучасними і минулими філософами і митцями; надання системи знань про історію мистецтва та культури України й світу в цілому; знань про культуру і можливості інформаційної комунікації; знання про сучасне культурне життя країни, його потреби і цінності.

Знання про рушії особистісного розвитку потрібні вчителю задля особистісного підходу до кожного учня, для того, щоб зробити урок *цікавим*.

Знання про світ подій сьогодення. Деякі історики вказують на те, що процесові розвитку культури суспільства властиві якості процесу розвитку людини у її віковому поетапному дорослішанні. Саме тому актуальними стають то одні критерії і принципи, то інші. Слідкування за пульсацією розвитку культури нації – дуже важливо для людини яка виховує майбутнє покоління, чутливе до потреб і подій часу. Знання про перспективи і критерії розвитку світової культури дають фундамент бачення цінностей художнього філософського начал у людини в цілому.

До особливих вмінь, які дозволятимуть майбутньому вчителю здійснювати інтерпретацію художніх творів, належать вміння акцентувати, увиразнювати, захоплювати, бачити у перспективі.

Інтерпретація вчителем літератури художнього твору – це процес і форма проведення уроку з акцентами і результатами, висновками, організацією і завданнями. Тому важливо визначити свої акценти процесу інтерпретації художніх творів вчителем літератури у середній школі. Як відомо, майбутній фахівець, проходить тривалий шлях професійної підготовки, де формуються його вчительські якості, і зокрема вміння працювати з текстом, розуміти мистецтво і все, що з ним пов'язано та відчувати потреби молоді у культурному розвитку. Сучасна система виховання майбутнього учителя літератури побудована на двох важливих завданнях: духовно розвивати особистість, та виховувати у нього професійні якості. Однак на фоні цієї системи, яка готує вчителя, що відповідатиме сучасним стандартам освіти в Україні, питання підготовки його до інтерпретації художніх творів вимагає особливого підходу.

Система підготовки майбутнього вчителя літератури, в цілому, має системний і універсальний характер. Окрім того, можна виділити сучасні вимоги і завдання, які висуваються в актуальних наукових дослідженнях, присвячених мистецькому та загальноосвітньому вихованню молоді. Що стосується учнівської молоді, її ставлення і побажань до вчителя літератури, то пріоритети у наш час надаються людині, яка оперує знаннями, фактами, цікава й доброзичлива.

Спеціаліст, який готує майбутнього вчителя літератури до здійснення процесу інтерпретації має враховувати як загальну підготовку вчителя літератури, щоб у багатьох аспектах не починати все з початку, а також пріоритети суспільно-учнівської аудиторії, спираючись на які має будуватися образ майбутнього вчителя, здатного інтерпретувати цікаво і результативно художні твори для учнів і разом з учнями.

Підготовку майбутнього учителя літератури до інтерпретації художніх творів ми бачимо у відкритті процесу взаємодії майбутнього учителя літератури і вищої школи, який передбачатиме: забезпечення майбутнього учителя широким колом можливостей

культурного становлення та у висуненні чітких завдань, а також вихованні професійно необхідних якостей.

Широкі можливості включають доступ до першоджерел. Це неправильне твердження, що інтерпретувати можна навчитися на прикладах інших. Людина має досягнути основи світобудови, культуротворення, етнологічні основи української культури самостійно, як вони є. Сама інтерпретація учителем літератури не розуміється нами в прямому значенні – надати своє розуміння художнього твору учням. Це педагогічна, творча дія, де він стимулює пізнання художнього твору самими учнями, виконує роль людини, яка може підказати, спонукати, слідкує за активністю учнів і разом з ними обмірковує результати. Саме тому надання широких можливостей студентів користуватися і самостійно опрацьовувати першоджерела – завдання педагога у вищому навчальному закладі шляхом включення їх у програми курсів, надання інформації про їх існування, знаходження. Широкі можливості власного художнього розвитку передбачають формування широкого бачення культурогенезу, як основи для своєї діяльності.

Також до цієї групи умов входить можливість ознайомлення на обґрунтованому рівні з сучасними досягненнями дослідників, та критиків, літераторів і педагогів-теоретиків.

Висунення чітких завдань: звернення та використання національних традицій у розумінні українських класиків та осмисленні явищ мистецтва; висока інформаційно-мовленнева культура; вивчення символіки українського і світового мистецтва; визначення цінностей українського і світового мистецтва.

Підготовка вчителя літератури до інтерпретації художніх творів має подвійне значення: підготовка його до ролі майстра, творчого реалізатора педагогічно-художніх завдань уроку літератури, педагогічної інтерпретації мистецтва, і навчання учнів процесу інтерпретації, виховання в них власного стилю. Тобто ставиться подвійна задача: навчатися самому і навчити учнів.

Професійно необхідні якості: позитивне налаштування, відкритість, правдивість, відчуття категорій загальнолюдських цінностей, тактика спілкування та ведення бесіди, розвинені творчі завдатки, відсутність бар'єру самовираження.

Учитель літератури виконує покладену на нього суспільними і професійними зобов'язаннями функцію формування духовної культури молодого покоління, надання учням тієї картини художньо-етнічної реальності нашого народу та досягнення принципів і фундаментів будови світової культури художнього слова. Тому він має вміти доносити ідеї непересічного вивіреного часом і людською свідомістю джерела духовного руху молоді людини, яка розвивається.

Сучасна педагогічна наука говорить про особистісне виховання і навчання, у силу своєї актуальності і популярності даний принцип отримує різне розуміння. Якщо підходити так індивідуально до кожного об'єкта навчання, то безпосередній прямий вплив має спрямовуватися не прямо на учня, адже тоді він зазнає прямих безпосередніх змін. Педагогічний процес має бути побудований таким чином, щоб особистість захоплена педагогічним процесом і явищами, у нього включеними, сама відкрилася і пройшла шлях взаємодії. Саме тому процес інтерпретації на уроці літератури бачиться нами у створенні нового явища - нового уроку. Який буде тим епіцентром, у який вкладатиметься учень і твір, і учні, і усі сторони будуть однаково задіяні. Таким чином, якщо раніше урок літератури включав у себе в логічній уяві вчителя, такі компоненти, як учні, твір і власний образ, тепер його увага буде працювати навколо образу самого уроку.

Образ уроку як предмет і результат педагогічної творчості і інтерпретації художнього твору учителем літератури має стати полем спільної творчості учнів і учителя, тим утворенням, яке знімає вектори безпосередньої уваги від особистості вчителя, учня,

самого художнього твору. За умов звичайного аналізу художнього твору відбувається детальний розбір складових частин і ознак художнього твору, стилю автора, перевіряються знання учнів, які вони мали засвоїти з тем попередньої теоретичної підготовки до інтерпретації художнього твору, розглядається учитель як представник суспільної та власної думки, яка розкриває тему поточного уроку.

До такого розуміння інтерпретації художнього твору учителем літератури нас привело розкриття значення інтерпретації театральної, музичної, образотворчої, лінгвістичної. Наприклад, лінгвістична інтерпретація створює (як результат) завершене з підкресленим стилістичними ознаками автора і жанру мовне полотно, яке вже розглядається спеціалістами-мовниками.

Створення художньо-педагогічного інтерпретаційного простору на уроці, на нашу думку, має суттєві позитивні сторони: підвищується відкритість учасників уроку, одразу видно результат спільної діяльності як для вчителя, так і для учня, і що найважливіше – кожен має можливість і час із спільної взаємодії винести для себе користь, почерпнути необхідну інформацію на озброєння і осмислити власні світоглядні принципи.

Художньо-педагогічний інтерпретаційний простір, про який йдеться може отримувати різне втілення. Головними його компонентами виступають взаємодія, культурна і духовна актуальність, новизна – усі ті складові, які входять і до театральної, і до музичної, і до образотворчої інтерпретації.

Педагогічний процес у вищому навчальному закладі покликаний створити усі передумови для виховання творчого озброєного знаннями і вміннями педагога. А вже сама самореалізація, її рівень і якість – це те, що покладається на особистість кожного студента.

Історика, дизайнера, дослідника, так само як і вчителя літератури, не може абсолютно підготувати лише вищий навчальний заклад, вони продовжують навчатися і розвиватися під час діяльності і розкривають саме в ній максимально свій потенціал: у процесі живого споглядання та аналізу своєї віддачі, своїх якостей, відкритості сучасної молоді, потреб суспільства у духовному і культурному розвитку та цілісності, у доступних джерелах духовної культури, визначеного добору програмних творів, які формують стереотипи рідного і світового фольклору та мистецтва в учнів, долаючи власні бар'єри і коректуючи здобуті вміння, шукаючи джерела знань, яких потребують на момент вирішення поставлених задач. Студенти під час занять відчують інтуїтивно тимчасовість і нежиттєвість категоричних визначень завдань їх діяльності, односторонність поглядів, що часто виражається у відсутності прагнення до навчання, навіть зневірення в корисності їх професії. Ми звернулися до праць учених, які присвятили свою діяльність вивченню художньої культури українського народу, світової культури, їх взаємоіснування і взаємодоповнення, відомих учених з методики викладання української літератури у вищих та середніх навчальних закладах та нових досліджень з педагогіки вищої школи, присвячених вихованню філологів, мистецтвознавців, учителів і викладачів лінгвістичного профілю, української та світової літератур.

Зазначене вище дозволяє зробити висновок про те, що в системі підготовки майбутнього учителя літератури до інтерпретації художніх творів мають бути сформульовані конкретні та оптимальні завдання його діяльності. До навчально-педагогічного процесу важливо пропонувати послідовне впровадження ідеї модусу культурного життя України: залучення до програми освіти, навчання та виховання (відповідно до конкретної дидактичної мети) національних образів художньої картини світу в усьому жанрово-видовому розмаїтті народного та професійного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми підготовки вчителів: Монографічний зб. статей / Херсонський держ. педагогічний ін-т. Кафедра педагогіки / Т.В. Комісарова (ред.). – Херсон, 1997. – 112 с.
2. Барабанова Т.О. Значення інтерпретації як найважливішої процедури пізнання // Наукове пізнання: методологія та технологія. – 2000. – Вип. 1-2. – С. 160-162.
3. Барабанова Т.А. Методические приёмы формирования механизма интерпретации в процессе обучения // Матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції “Філософія. Менталітет. Освіта”. – Одеса., 1995. – С. 14.
4. Глазкова І.Я. Підготовка майбутнього вчителя до організації навчального діалогу в професійній діяльності: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Бердянський держ. педагогічний ун-т. – Харків, 2004. – 27 с.

УДК 811.1/8' 276.5 : 61

СТРАТЕГИИ И ТАКТИКИ ОБУЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ РЕЧИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКИХ ВУЗОВ

Васецкая Л.И., к. пед. н., ст. преподаватель

Запорожский государственный медицинский университет

В статье определены и обоснованы стратегии и тактики каждого конкретного этапа обучения профессиональной речи. Осуществлен анализ стратегий и тактик всех этапов обучения иноязычной речи с позиции коммуникативного содержания обучения, посредством конкретизации целей обучения профессиональной речи. Ставится вопрос о влиянии принятых стратегий и тактик обучения на перспективу и основополагающие моменты формирования и составления программ и учебников по обучению иноязычной профессиональной речи.

Ключевые слова: стратегии, тактики обучения, профессиональная речь, коммуникативные умения, цели обучения, приемы обучения.

Васецька Л.І. СТРАТЕГІЇ Й ТАКТИКИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ВНЗ / Запорізький державний медичний університет, Україна

У статті визначено й обґрунтовано стратегії й тактики кожного конкретного етапу навчання професійного мовлення. Здійснено аналіз стратегій і тактик усіх етапів навчання іноземного мовлення з позиції комунікативного змісту навчання, за допомогою конкретизації цілей навчання професійного мовлення. Ставиться питання про вплив прийнятих стратегій і тактик навчання на перспективу й основні моменти формування й створення програм і підручників з навчання іноземного професійного мовлення.

Ключові слова: стратегії, тактики навчання, професійне мовлення, комунікативні вміння, мета навчання, прийоми навчання.

Vasetskaja L.I. STRATEGIES AND TACTICS FOR TRAINING OF THE VOCATIONALLY ORIENTED SPEECH OF THE MEDICAL UNIVERSITIES FOREIGN STUDENTS / Zaporozhye State Medical University, Ukraine

In this article strategies and tactics of every concrete stage of teaching of professional speech are determined and motivated. The analysis of strategies and tactics of all stages of teaching of foreign speech from position of communicative content of teaching is carried out, by means of specification of teaching aims of professional speech. A question is put about influencing of the accepted strategies and tactics of teaching on a prospect and fundamental moments of forming and composing of the programs and textbooks for teaching of foreign professional speech.